

termelést. Ezekkel az állandó harcokkal szemben a sztáchánovizmus, mint a hivatalosan megállapított termelési normákat elemi erővel elsőrő spontán mozgalom jelentkezik, amit kétségkívül ösztökél a nagyobb kereset, a bőségesebb élet vágya, de végeredményben mégis csak az új életösszefüggések légkörében lehetséges, ahol tömegjelenséggé válhat a munka örömeinek de Man által a nyugati világ üzemeiben oly' hiában keresett követelése.

Milyen tényező váltotta ki a sztáchánovista mozgalom kirobbanását?

Oroszország az első öt éves terv erőfeszítéseivel megvetette a nehézipar alapjait, óriásüzemeket épített, erőműtelepeket szerelt fel. A legmodernebb gépek mellé viszont a falusi, a modern technikával csak magában az üzemben megismerkedő paraszt került. Hamarosan kitűnt, hogy az ember nevelése nehezebb, mint a gépek megépítése. Ilyen körülmények közt az orosz ipar termelési normái igen alacsony nívón alakultak ki. Az első öt éves terv megkezdése óta azonban hosszú évek teltek el. És már lassan és nehezen, de mégis kialakultak a modern technikát tökéletesen uraló káderek is. A régi technikai normák s a régi keretekbe való lusta beletörődéssel dolgozó emberek így a termelés kifejlődésének akadályozóivá lettek. Néhány évvel ezelőtt a mérnökök, technikusok és üzemvezetők még olyan technikai normákat állapítottak meg, amik a munkások és munkásnők akkori elmaradt szakképzettségének feleltek meg. Ám az azóta eltelt idő alatt az emberek megnőttek és tanultak. Ez a beletanulás tette lehetővé a technikai normák meghaladásának vágyát. Kétségtelenül a sztáchánovisták eredményeit korántsem lehet a most bevezetendő átlagnormáknak tekinteni. De köztük és az ipar átlagteljesítményei között olyan nagy a különbség, hogy az érvényben levő normák jelentős emelése jogosult és szükséges. Ez a termelés hatalmas növekedésén kívül a technológiai tudományok megújulását is jelenti. Hisz máris igen sok termelési eredmény éles ellentmondásban áll a technikusok eddigi, maximálisnak tartott eredményével.

NAPOK EGY TANITÓ ÉLETÉBŐL

Irta: MORVAY GYULA (Tardoskedd)

Ez a nap is csak olyan egyhangúan mult el. Egyre csak olvasok, gondolataimat jegyzem fel. Egyre sötétebbek a napok: most csak azzal kell törődni, hogy elég petróleum legyen, hogy a lámpa jól világítson. Így is: petróleumgőz van a szobában és kánt szürkesség borul az udvarra. Ez is kinez: ilyenkor türelmetlenül várom a világos tavaszt. Amikor pedig tavasz van, olyan gyorsan itt a nyár, majd az ősz, amikor egyre erősebben fog a nap. Ezek a nehéz percek.

Messze faluból hozzák a hirt, hogy X. középkori és szép paraszt-asszony felakasztotta magát. Meddő asszony volt. Urával rendszeresen élt, de egy idő óta bárkivel összeállt: a gyerek miatt, mert gyereket akart. Csak nem született gyermeke. Valaki azt a tanácsot adta neki, vagy pedig a maga fejétől gondolta, hogy épít egy hatalmas márványkeresztet az egyik földjére. Meghallgattatásban lesz része és gyermeke születik: nem lett gyerek. Egyszer búskomor, egyszer kicsapongó volt: de csak nem született gyerek és nem született kisleány. Családi élete

teljesen szétbomlott. Cédának bélyegezték, pedig nyíltan meg is mondta: *csak* gyereket akar. Akárkitől is lesz az, csak élő, nevető, piros kis gyerekecske legyen.

Messze faluból hozzák a hirt, hogy felakasztotta magát.

*

Északról egyre hidegebb szél fúj, az ég egyre világosabb: közeleg a tél. A levegő egészen tiszta, egészen hideg. Az emberek is vastag kabátokban mozognak: minden vastag, minden nehéz, minden védekezik. Az idő is átváltoztatja az embert.

*

Ősz van, lassan egymásután megjelennek a bódés vándormozik. Tegnap este háborús filmet adtak, elmentem a vendéglőbe, ahol előadták. Két ivóasztalon volt a vetítógép. Az udvaron motor berregett, az szogáltatta a szükséges áramot. A kocsmában lomhán úszott a füst. A főbejáratot eltorlaszolták, fehér lepedőt feszítettek ki, oda vetítik a filmet. Nézem az érkező embereket: fiatalok, öregek vegyesen. A lányok és az asszonyok nem jöttek el, mert előre megkérdezték, hogy szerelmes-e a darab? Nem szerelmes, nem is jöttek el. Holnap este lesz szerelmes film, akkor csak asszonyok jönnek el. Az emberek leülnek és várnak. Csendesen pipáznak, a legények vagy cigarettáznak. Kattogáé, gépbúgás, kezdődik a vetítés. A vásznon ideges ugrálások vehetők észre. A kocsmák közönsége lassan elcsendesül és nézi a felírásokat amelyek gyorsan, szaggatott széllel továbbrohannak. Következik) a film: egymás után háborús kép, támadás, roham, gépfegyvertűz. És mindezt hallani íá lehet, mert a mozgó már hangos. A kocsmában sötét van, csak a vetítő gép piros lámpája világít. Hatalmas támadási jelenet következett, mikor az előttem lévő ember hirtelen lebukott a székről és elkiáltotta magát:

— vigyázz! gránát! földre!

Azzal le is vette magát a székről és: összekuporodott helyzetben bámulta tovább a film pergését. Valóban: gránátok szálltak és egyre erősebben ropogott minden: föld csapódott fel, tréncocsuk loccsantak széjjel, emberek rohantak hajlott derékka. Az egész előadás egy pillanatra abbamaradt, mert az ember egyre erősebben kiáltozott:

— gránát! gránát! ásót! jajj!

Egyetlen döbbenet lett a füstös kocsmák. Az emberek felkeltek, megnézték, ki zavarja meg a film előadását és ott látták a féllábú embert a padlón, amint ijedten vonaglik. Kivitték az udvarra, a filmes pedig nem forgatta tovább a gépet. Akkora ijedelem szállt az emberekbe, hogy hideg folyókként mentek haza. A féllábú ember sokáig reszkett a kazal mellett, de aztán házavezették.

Vége van a választásoknak: ugyan senki sem néz a faluba. Ma este azonban valamilyen csődület van a kocsmák előtt: gondolom, hogy véletlenül eljött egy politikus. Benézek: látom, hogy nagy evés áll a kocsmáasztalokon, cigány húzza, már mint ez szokás, ha egy ilyen előkelő politikus megy erre autóval. Most is így történt: erre utazott az előkelő politikus, leszállították őt, esznek, isznak és egyre több nép szállingózik a kocsmákba. Megvárom a végét. Az evés befejeztével ilyen embereknél köszöntőket mondták, vagy ha otthon ebédelnek, akkor szépeket mondanak egymásnak, itt azonban beszélni kezd a politikus. Először csak az asztalnál ülők hallgatják, később azonban a kocsmában levők, majd akik az ajtón állnak, azok is hallgatják. A tömeg kö-

zött vagyok és figyelem az embereket. Minden szót élesen megjegyeznek, minden köhintésnél tudják, hogy most nem mondott igazat és amit mondott, azt könnyen elengedi füle mellett. Kezével hadonászik a politikus, sehogyan sem sikerüli ez a nem választásokkor folyó falusi gyűlés. Senki sem tapsol, senki sem igenli a szavakat: hideg szél csap be az emberek között: mindjárt itthagyják a termet. Utóljára az egyik kinti ember megszólal, de mindjárt megy is haza:

— no, nem jöttök? Megyek haza. Nagyon sokat mutogat a temető felé. Folyton azt szónokolja: nektek föld kell, nektek föld kell és látjátok, kezét mindég a temető felé nyújtogatja. Ott akar nekünk adni két öl földet. Annyi földje mindenkinek lesz, ha leeresztik.

*

A reggeli, őszi ködökben a farkasdi kocsik egymás: után sietnek a messzi piacokra. Pozsonyba, Nyitrára, Dunaszerdahelyre viszik a káposztát, zöldséget. Álmos a ló, álmos a kocsisa, de csak ropog a 10-20 métermázsas teher a kocsin, amely zöldségből, krumpliból és káposztából áll. A fák levelei már ködtől, tömött harmattól nedves földre hullanak és egyre gyorsabban redvesednek a hideg talajon. Tegnap este két csapat vadlúd szállt dél felé. Két hét mulva leeshet az első hó.

*

Fiam egyre erősebb lesz. Most két éves, Sokszor figyelem: milyen pontos az öröklés. Feje, teste alkotása egészen az enyém. Fogai és szeme környéke azonban pontosan édesanyjáé. Egész nap kint játszik a gyerekekkel. Erős és barnabőrű gyerek. Örülök, hogy ez az egy új élet itt tapog, mötyög mellettem. Néha valósággal elémtartja a tükröt, hogy nézzem meg magamat benne!

*

Ma este felkeresett egy ember, hogy vegyem meg a házát, mert elfogják árverezni. Fejbe csapott ez a váratlanság. Honnét lenne nekem annyi pénzem? Miért éppen hozzám jött?

— vegye meg a házamat, mert két hét mulva elárverezik.

— nincs pénzem. Semmiképpen sem vehetem meg. Milyen a háza?

— öreg. Szerhás, de tavaly kijavítottam szalmával. És ujj ollófákat is raktam a tetejére.

Ilyen ollófákat raknak az ázsiai emberek is házuk tetejére, ősrégi maradvány ez, miüként a kiveszőfélben levő szelemengerendatartó a ház előtt. Bármennyire is sajnáltam az embert, nem vehettem meg a házát. Huszezer koronát kért érte. Sosem láttam házát, de elképzeltem: alacsony ablakok, penészes szagú szoba, a nád és a szalma csomósra rothadt. Följavította a szalmát, két év mulva az is feketére rothadt. Óvatosan rátértem, hogy örüljön, hogy olyan rossz háztól megszabadul: hátha jobb helyre tud menni lakni? Láttam, hogy ő sem retteg ettől a gondolattól.

— szeretnék kikerülni abból az istállóból, mert ott rákásra halnak a gyermekeim. Szeretném eladni.

— és azután hová megy lakni?

— nem tudom. A legtöbb ház olyan, mint az enyém.

A legtöbb ház olyan, mint az övé: szerhás, szalmával javított, a falak zöldek és szürkék a nedvességtől.

Olyan csupasz a határ! Egy-két korólevelet hengerget a szél. Ma este a csillagok alatt néha megszólalt a legelői szálló vadlúd: ékalak-

ban zúgtak dél felé. Utánuk könnyen megjöhet az első hó. Egyetlen borzongás minden. Uccák, emberek, minden kopárodik. Néha érzem, hogy a föld erősen visszasugározza a déli csekély meleget.

*

Ezekben a napokban 500 korona egy métermázsa fokhagyma. Egy vidéki ember járt erre, fokhagymát keresett, merthogy azon ma sokat lehet keresni. Nálunk van egy kereskedő, aki a nyáron 60–70 koronáért vásárolta össze a fokhagymát, most pedig 500-ért adja.

— tegyük fel, hogy a fele kiszáradt, még akkor is mennyit keresett az az ember, számítsa ki! Tíz vagon hagymája van. Így kell meggazdagodni!

*

Megjött az első esős három nap. Harmadik napja locsog az eső. Ilyenkor azt hiszem, hogy ezek a földfalú házak a mély sárba roskadnak. A fekete uccán idegeshangú szél futkos. Néha viharlámpák gyenge fénye ugrál a fekete sár fölött. Egy-egy kisablak világít: némelyikben piros ruhából van a függöny. Olyan messziről ez a négyszögletű pirosság, mintha gyulladt, förmedt seb sugározná tüzes lázát az éjszakába. Amint a falu széle felé megyek, érzem, hogy a határból az erjedő föld szaga ömlik. Az uccára hallani, amint az istállóban a tehének gubái megzöndülnek. Süket, sárbafulladó este ez. Ilyenkor vágyódom a városi transzperensek után. Jó lenne a villany. Józan, biztos fénye van. Petróleumlámpába molyok, lepkék, eltévedt méhek hullnak. Még a csillogók is élesebben ragyognak, mint a petróleumlámpa. Ilyen sáros estén a legények sem énekelnek, mert nem lehet az ut közepén összefogódzani és énekelni. Végefogyhatatlanul hull az eső, néha a szél lepedőnyi darabokat loccsant le a cserepekről. Nyomasztó érzés fog el. Pedig reggel is ilyen leverő hatás lesz bennem, mert a megázott kapuk és palánkok mint a fekete gyászdrapériák sötétitnek majd előttem. Ilyenkor azt hiszem, hogy a földfalú házakkal én is beleroskadok a sárba, sötétségbe.

*

Nem minden könyvet vehetek meg, mert nem áll módomban. Amikor csak lehetséges, könyvet veszek és állandóan olvasok könyvtárból. Egész világot pótol nekem a könyv. A középiskolában a könyv hovatovább gyűlölt valami lett, amelyből csak be kellett vágni a leckét, lakkor jól feleltünk. Nem ismertük meg a könyvek-nyújtotta világot, nem beszéltek a sikoltó, a harcos, a feltáró könyvekről. Mikor ilyen nagyon mai egyszerű, komoly témáról írt egyik osztálytársam, aki a gépek, munkások viszonyát, a munkanélküliséget és a kapitalizmust fejtegette, az alacsony, kopasz tanár ráírta dolgozatára, hogy számárság. Természetes, hogy üres marokkal küldött el bennünket ez az ember és magunknak kellett belenézni a könyvekbe. Ma egy vidéki, u. n. „társasági” embernél voltam, aki a könyvekről beszélt, majd megwmtafcta könyvtárát: vagy 40 kötet volt benne, egyforma kötésben. Nézem a könyveket: 40 kötet vászonba kötött *Színházi Élet*.

Visszaültünk az asztalhoz, rágyújtott, engem is megkínált.

— köszönöm, egyáltalában nem dohányzom.

— nem is iszik?

— sose ittam.

— na hallja! Nem is társasági ember maga!

Nem vagyok „társasági” ember.

*

Ma este jósnő telepedett le az egyik kocsmában és mindenkinek

megjósolja a jövendőt. Egy jósolás ára 20 korona. A parasztek tömegesen mennek hozzá. Én is elmentem: kíváncsi voltam, hogy hogyan is működik egy ilyen jósnő. Előttem egy öregebb parasztember volt a kocsmá kisebb helyiségében. Így történt a jósolás: bekopog a parasztbácsi, hangos „szabad” fogadja őt a szobából. Idősebb nő kel fel az asztal mellől, erősen ki van festve, két orcáján tenyérnyi folton piros festék elkenve.

— jó estét kívánok, Isten hozta bácsika, tessék kéremszépen helyet foglalni és azonnal megjósolom a maga szerencsáját, mert ezért jött egyebár.

Egyetlen mondattal mondta ezt a jósnő.

— igen, ezért jöttem, — **mondta a parasztember.**

— ön mindent meg tudok jósolni.

— igazán? no, erre kíváncsi vagyok.

— majd meglátja. **Adja ide tenyerét.**

Az ember odanyújtja tenyerét, a jósnő cigarettára gyújt, a füstöt összeráncolt homlokkal kifújja és elkezd mondókáját:

— magára **nagy szerencse** vár... maga még boldog lesz ebben az életben... és... hogy is mondjam... sok keserősége volt az életben... de... az élet mindent legyőz... hogy úgy mondjam... és... némi tekintetben... némi tekintetben maga szerencsés jövőnek néz elébe. Én tudom, hogy mit mutat a jövő, én mindent tudok.

Ezzel vége is volt a jóslásnak.

A jósnő a pénzt kérte.

— husz koronát fizet bácsika.

Az ember szó nélkül tovább akart állni, de újra megállította:

— husz koronát fizet, bácsika.

— honnét **fizessek én** magának husz **koronát? Nincs egy vasam se**

— hát miéért nem mondta ezt maga... maga szerencsétlen. Akkor másképpen jósoltam volna magának.

— maga azt mondta, hogy maga mindent tud. **Noshát, akkor azt is kellett volna tudnia, hogy nincs pénz a zsebemben.**

Azzal kiment az ember.

*

Két napja szól a szél. Mindenfelé síkság terül el, zúg és sikoltozik rajta a szél, amely a fák koronáit folyton egy irányba csavarja, ezáltal törzsük megreped és kipusztul. Meztlábás legénnyel találkoztam: megkérdezte, hogy hol van a bikaistálló. **Megmondtam neki és megkérdeztem hogy miért kérdezi?**

— messziről jövök, X községből, szolgálatot keresek. Ma éjjel ott szeretnék átadni, mert senki sem ad szállást. Mindenki csavargónak, gyilkosnak és tolvajnak néz.

— most akar elszegődni?

— most, **mert kellene** egy pár csizma. Hallom, hogy az egyik háznál lenne szállás.

— lehet, **hogy adnak. Menjen oda és** kérdezze meg. Minden jót.

— isten vele.

Elment a legény. Nyulánk alakja volt, mellén a szőrök jobbra-balra kúszálódtak, **nadrágja** fenekén nagy lyuk volt. Néha egyik kezével összefogta a lyukat és úgy ment tovább.

Estefelé megint találkoztam vele.

— no, rendben van?

— igen. A bikaistállóban fogok aludni. Ennivalót már koldultam;

- kinél keresett szállást?
- X embernél.
- ott szép lány is van a háznál.
- nem kell.

Fekete kezével lelegyintett a fekete föld felé.

—nem kell. Örülök, ha enni kapok és örülök, ha istállóban meghúzodom. Az állatok nem mondják, hogy tolvaj vagyok, nem kérdezik rögtön, hogyhát melyik fogházból jövök? Lány? Lánytest? Nem kell, uram, nem kell, mert gyenge vagyok. Káposztatorzsától, répától, meg kinthagyott uborkától nem lehetek erős. Nincs is gerjedmem. Munka kell, munka!

Szinte borzongtam a szélben. Azt hittem, hogy tréfás szót szólok neki, tréfával üti majd el, de, ime: egy ember sorsa, aki ebben a csipős időben mezitláb szaladgál a falvakban, hogy munkát kerítsen. És nem kell neki a lánytest, mert gyenge. Este is a legény magas alakja lebegett előttem.

*

Tanítóismerősömnél jártam. Késő éjjelig beszélgettünk, miikor ijedt baj támadt a községben, mert két nagy dohányszárító égett. Mindenki szaladt a tűzhöz. Amint odaértem, láttam, hogy az emberek körülállják a tüzet, ajkukat a vasvillára támasztják és nézik a tüzet. Oltásról, víz-hordásról, jajgatásról, emberi fájásról szó sincs. Ropogva ég a szárító, gerendák omlanak, füst maródik: az égre: de senki sem olt. Kérem az egyik álldogáló embertől:

- miért nem oltják, hiszen minden megég!
- Az ember rámnéz, látja, hogy idegen vagyok és így szóli:
- ami mögégni való, hadd égjön is mög.

Ilyen tájszólással mondta és továbbállt.

Ijedten, kérdőn néztem ismerősömrre. Az megnyugtatót:

— ebben a faluban már régóta így van ez. Bebiztosítják, aztán nyugodtan felgyujtják. Ujabb biztosítást itt már nem lehet kötni, ez a tűz még a régi biztosításból való.

Másnap végignézttem a falut: szerhás házak helyett minden ház piroscserepes volt. Falumban ilyesmit nem ismer a nép, ott rettegnék, hogy a biztosított házról leéghet a fél falu. Igazuk van. Itt csak a biztosítási összegig látnak a szemek, hát hadd égjen meg, ami meggyulladt. Parasztvilág.

*

Negyven hold földje volt az öregasszonynak, gyermeke nem volt, gazdagodott, egyre jobban fősvénykedett. Hatvan éves koráig egészséges volt, hatvan éves korában megbetegedtek a veséi és orvost hívattott. Másnap, harmadnap és minden nap elhivatta az asszony az orvost, hogy gyógyítsa meg őt. Az orvos nem is egyszer kérdezte tőle.

— néni, miért nem ápoltatta, kezelte magát előbb? Most már nagyon nehéz valamit is tenni. De azért mindent megteszek. Az asszony hallgatott, csak belseje rágódott, mert meg akart gyógyulni: kibírhatalan volt számára a fekvés. A penészes szobában siri nedvesség volt, a piciny ablak mintha sirkamra lett volna. A szomszéd ház szomorú szerhája mintha szemfedőként mindjárt ráborulna. Egyre erősebbek lettek a vesegörccsök, egyre idegesebben hívatta az orvost. Egyik este szinte őrzöngve küldött az orvosért.

- doktor ur...
- tessék.

— doktor ur, nyúljon a fejem vánkosa alá, ott van egy kis ládika, vegye csak elő.

Az orvos benyúlt a beteg vánkosa alá, majd lenyúlt a portó szalmaszákba, onnét előhúzta a kis faládikát. Az asszony ezalatt leoldotta nyakáról a piszkos pántlikát, amelyen kis kulcs függött és odaadta az orvosnak, hogy nyissa ki a ládát. Az orvos kinyitotta: egymás élire állítva ott szorongtak az ezresek. Az orvos bámult, nem tudta, hogy mit szóljon.

— doktor ur... **vegyen belőle. Annyit vegyen, amennyit akar**, csak gyógyítson meg ez egyszer! Ha akarja, kihányom pénzem a ganajra, csak gyógyítson meg....! No, gyorsan vegyen belőle, rendelje meg a legjobb orvosságot, csak hamar... Hátha ez segít rajtam? Borogattam magam, feküdtem, imádkoztam, éjjel-nappal imádkoztam, semmi sem használt. Maga is mondogatta, hagyhat sokba kerül, sok kiadása van, drága az orvosság. Vegyen el annyi ezrest, amennyit akar, csak biztosan gyógyítson meg.

— nézze néni: a vese olyan szűrőféle. Ha az elromlik, **hajos újjal** pótolni. De megteszem, megpróbálom.

És beleszorította két ujját az ezresek közé és néhány darabot magához tett. A sirkamrában ottmaradt a hánykolódó beteg, akire nem-sokára ráborult a szomszéd szerha szomorú szemfedője.

*

Sovány, törődött, szakállas ember állított meg egy szóra.

— azt akartam mondani a tanító urnak, hogy legyes szives írjon nekem néhány sort.

— hová?

— az ujsághoz.

— nagyon szivesen. Mit óhajt az ujságtól?

— írást **akarok beküldeni**. Olyan írást, amelyben az áll, hogy egy szép leányt keresek magam mellé, mert így nem bírom tovább az életet. Tudja megmondom, de senkinek ne mondja el, hónapokig nem talállok leányt vagy valakit, aki bárki lenne, csak ne lenne férfi.

— és hogyan akarja azt az írást? Mikor? Melyik ujságnak? Aláírás, hozomány, mint ilyenkor szokás.

— rögtön. Mindegy, hogy melyik ujságnak. Hozomány kell. Sok. Nagyon sok. Szegény vagyok, abból szeretnék élni.

Nagy nehezen leirtuk a hirdetés szövegét, de a hirdetés díját semmiképpen sem volt hajlandó bélyegben, vagy pénzben beküldeni.

— Jó, lehet **rövidebb** hirdetést is feladni **Mondjuk 10 szóból fog** állni az egész — mondtam neki.

— azt nem lehet. 10 szó az semmi. Én le akarom írni, hogy ki vagyok, mi vagyok, hol lakom, milyen a házam, hogy az a leány ne gondoljon akármit.

Elrémültem, mert milyen házat írhat le? Sötét udvar, szomorú szerhacsurgások, a házfal mellett egy csomó törött üveg, egy csomó rózsás edény, meg piszokrakások. És milyen lehet a szoba? Az is szomorú lehet, másmilyen nem lehet. Gerendák, egy sublót, két tűzoltó-korbeli fénykép, vagy pedig egy K. u. K. katonakép a lovon, ahol a fényképet csak úgy kell beragasztani, ahol a fénykép feje előrenéz, a lovas pedig felénk közeleg.

Megírtam neki a hirdetést, azzal elment. Lehet, hogy feladja, de lehet, hogy nem adja fel, de házat kicsinosítja, mert egy idegen lányt vár bele, akit nem is ismer, akit szeretne ez a szőrös, marcona ember.

Olyan rettenetesen elidegenedhet az ember a mostoha körülmények között!

*

Elállt a szél, minden csendes. Szinte az emberek is alig járkálnak ebben a faluban. Csak a házak állnak némán, csak azok jelentik, hogy emberek is élnek alattuk. Még a füst is olyan ráérősen lombul az ég felé. Ez a mozdulatlanság. Autók sem járnak, mert az út sáros. Se vásár, se bódés kocsi, se egy vándor. Minden kihalt. Egyetlen savószínű vászon feszül előttem, amelyen semmiféle jel nincs.

A ROMÁNIAI IPAR ÉS JELZŐSZÁMAI

Irta: BÁLINT ISTVÁN (Bucuresti)

Ipari téren a külföldi tőke Óromániában a Világháború előtt szinte kizárólag a petróleum iránt érdeklődött. (Másirányú szerepét korábbi dolgozatainkban érintettük.) Egyébként Óromániát exportárú piacának tekintette s ezért a román tőkésosztály első iparalapítási terveit súlyos retorziókkal igyekezett meghusítani. (Pl. Ausztria-Magyarország vámháborúja Óromániával.) A fordulat a Világháború után következik be, amikor a külföldi tőke a romániai iparvállalatok létesítésébe és finanszírozásába kezd s beözönlését meggyorsítja a Romániához csatolt új területek iparvállalataiban való régi jelenléte. A külföldi tőkét a kulcs helyzetű nagyipar, mindenekelőtt a monopóliumok érdeklik. Különben a román ipar fejlődését a Világháború előtt több körülmény gátolta. És pedig: 1. Órománia tőkében, valamint ipari nyersanyagokban való szegénysége (főleg a szén és ércek hiánya). 2. Az előzőknél még nagyobb mértékben külpolitikai gyengesége s korabeli hatalmas földbirtokososztályának ellenállása az iparvédelemmel szemben, amely a román mezőgazdasági kivitel a megtorlások veszélyének tette ki. A Világháború viszont Erdély és Bániság révén meghozta a hiányzó nyersanyagokat a viszonylag fejlett ipari bázisokkal, megerősítette Románia külpolitikai helyzetét s biztosította a polgári rétegek hegemoniáját. Mindezek következményeként a román ipar gyors fejlődésnek indul. (A csatolt területek ipara egyidejűleg az új piac következtében hatalmas versenytársaktól szabadul meg.) Az ipar és a bányászat fejlődését védővámok, ipartámogatási kedvezmények (adó-, szállítási-kedvezmény, olcsó ipari hitel, stb. segítik elő, valamint a nagyipar állami megrendelésekkel való ellátása. Az így elősegített fejlődéssel egyidejűleg azonban fokozódott az iparnak a protekcionizmustól való függősége, ami néhány nagyipari vállalat esetében valósággal az állammal való összenőtttségig terjed. Jellemző példája ennek a szénbányászat és a vasipar, melyeknek főmegrendelői mai napig is az államvasutak és a közintézményeik, s több más nagy vállalat, melyeknek részvénytöbbsége állami kézben van, bár az állam beavatkozási jogai a magán részvényeseknél kisebbek.

A Világháború befejezésétől a gazdasági válságig terjedő romániai ipari szakaszt élesen elválaszthatjuk a gazdasági válsággal bekövetkező új szakasztól. A válaszfalat a fejlődés ütem- és minőségbeli változásai képezik. A válság következtében beállott ipari fellendülés' egyenesen ugrásszerű.

A gazdasági válság előtt a legfontosabb iparcikkek terén a román